

Myndigheden fremtidig tilkomme Justitiarius i vedkommende Landsret, for saa vidt Underrets- og Landsretssager angaar, og Højesterets Justitiarius, for saa vidt Højesteretssager angaar. Bevillingen omfatter Fritagelse for Betaling af Retsafgift og for Udgifter til Stævningsmænd, Brevporto, Avisbekendtgørelser samt til Rejsegodtgørelse, Dagpenge og anden Betaling til Vidner, Syns- eller Skønsnæd m. v., endvidere gratis Meddelelse af de nødvendige Udskrifter og Beskrivelser og endelig, om fornødent, ogsaa gratis Beskikkelse af Sagfører. — Den Justitsministeren tilkommende Beføjelse til uden Hensyn til Uformuenhedsbetingelsen at tilstaa fri Proces saavel i offentlige Myndigheders, Stiftelsers og Embedsmænds Sager, som i andre Tilfælde, hvor det offentlige Interesse gør det ønskeligt, at en retslig Afgørelse af et Spørgsmaal tilvejebringes, opretholdes i dens hidtidige Omfang.

15. Bevismidlerne i den borgerlige Retspleje.

Hovedforandringen paa dette Omraade bestaar i de ny Regler om *Parternes Forklaringer*. Efter den gældende Ret kunne Parterne gemme sig bag deres Sagførere, og usandfærdige Erklæring kunne, selv om Usandfærdigheden konstateres i rette Tid, kun rammes med en processuel Straf eller under særlige Omstændigheder blive ramte af Straffelovens Bedrager Straf. Omvendt kan der, selv om Parten i sine Indlæg afgiver Forklaringer, der gøre Indtryk af at være fuldt troværdige, paa Grund af Partens personlige Interesse i Sagens Udfald strængt taget efter de gældende Bevisbedømmelsesregler ikke tillægges Forklaringerne bevisende Kraft. Helt anderledes efter det foreliggende Udkast. Enhver af Parterne kan, om han vil, træde frem til Afgivelse af personlig Forklaring som Vidne i offentligt Retsmøde og kan tvinge Modparten til at gøre det samme, — dette sidste dog kun med nogen Begrænsning, idet navnlig hver Part har Ret til at nægte at svare paa Spørgsmaal, hvis Besvarelse maa forudsættes at ville udsætte Parten selv, hans Ægtefælle, Forældre eller Børn for Tab af borgerlig Agtelse eller Velfærd. Forklaringerne afgives ikke under Ed, men under Ansvar efter Straffelovens Regler om falsk, ubeediget Forklaring for Retten, og vedkommende Ret kan og skal ifølge den i Udkastet gennemførte Bevisbedømmelsesfrihed bygge sin Dom paa den Overbevisning om, hvad der tør anses for sandt, som fremkaldes hos den gennem det samlede Indtryk af alt i Sagen foreliggende. Til Fremkaldelse af sandfærdige Forklaringer fra en Parts Side virker ikke blot selve det omtalte Strafansvar, men endvidere Vanskeligheden ved at fastholde og gennemføre usandfærdige Forklaringer under en Afhøring i offentlig Ret, under hvilken baade Modparten selv eller dennes Sagfører og Retten kan stille Spørgsmaal til den paagældende, under hvilken han kan konfronteres med Vidner, og under hvilken han let kommer til at staa offentlig til Skamme, hvis det under Forhandlingen bliver utvivlsomt, at han har forklaret usandfærdig. Det blev da ogsaa under Forhandlingerne i Folketinget 1881 om Retsplejereformen udtalt, at Rettens Adgang til at trænge ind paa Parterne (eller deres Repræsentanter) med Spørgsmaal og Parternes Adgang til at fordre af hinanden, at de skulle møde personlig for Dommeren og besvare de Spørgsmaal, de stille til hinanden, netop er det Aleksandersværd, hvormed man skal gennemhugge den gordiske Knude af Fortielser og Fordrejelser, som Sagførere hele Verden over i deres Indlæg ofte have været tilbøjelige til at hengive sig til.

Hvad Bevis ved *Vidner* angaar, da følger det af Principet om den fri Bevisbedømmelse, at Reglen om, at to lovfaste Vidner og kun to lovfaste Vidner udgøre fuldt Bevis, bortfalder. Retten kan altsaa anse fuldt Bevis tilvejebragt ved et enkelt paa-